

Francisko Valdomiro Lorenz omaĝita en sia patrujo

La nomon F. V. Lorenz (1872-1957) esperantistoj kutime ligas kun fondo de la brazila Esperanto-movado kaj kun spiritismo. En Brazilo portas lian nomon eldonejo, esplorinstituto en Porte Allegre kaj kulturdomo kaj biblioteko en Dom Feliciano, kie li loĝis. Malpli konate estas, ke li estis ĉeĥo, kiu al Brazilo kaŝe elmigris kiel 21-jarulo kaj vivis tie ĝismorte. Sed antaŭ tio, kiel nur 18-jara malriĉa studento, li sukcesis en 1890 eldoni proprakoste la unuan Esperanto-lernolibron por ĉeĥoj. Tiel ĉeĥaj kaj brazilaj esperantistoj fakte havas la komunan prapatron.

Sed eĉ multe pli interese estas priksideri liajn geniajn kapablojn koncerne lingvojn. Laŭ atestantoj li scipovis aktive de 80 ĝis 104 lingvojn kaj neniu ĝis nun sukcesis klarigi kiel, se li vivis la tutan vivon en malgranda urbeto for de civilizo kun bibliotekoj. Li, ekzemple, savis 24 malaperantajn indiĝenajn lingvojn, priskribinte ilian gramatikon (en 2015 estis i.a. reeldonita lia *Kompleta gramatiko de la tupia lingvo*). Multajn el la lingvoj li regis majstre kiel brila tradukisto. Krom sia instruista laboro kaj vivtenado kaj edukado de 13 gefiloj, krom kiuj li plurajn adoptis, li estis ankaŭ sukcesa naturkuracisto kaj aŭtoro de diverstema spirita literaturo. Nombro de liaj verkoj estas ĉ. 80. Li do meritas esti aprezata ne nur kiel pionira esperantisto, sed ankaŭ kiel poligloto, literaturisto kaj bonfaranto.

Malgraŭ sia eksterordinareco li estas malmulte konata en sia patrolando Ĉeĥio, eĉ en la vilaĝo Zbyslav en centra Bohemio, kie li dum Kristnasko 1872 naskiĝis. Tio parte ŝanĝiĝis la 8an de julio 2018, kiam en la komunumo Vrďy, al kiu nun administre Zbyslav apartenas, okazis solena ceremonio omaĝe al Lorenz (ĉeĥe: Lorenc), kadre de kiu la loka biblioteko alprenis lian nomon, kaj sur ĝia konstruaĵo estis senvualigita memortabulo, skulptita de la esperantisto Zdeněk Myslivec.

La solenaĵo okazis en kunlaboro inter la komunumo Vrďy kaj Ĉeĥa Esperanto-Asocio; tial ĉ. duono de la partoprenantoj estis esperantistoj. La renkontiĝo komenciĝis en la proksima urbeto Čáslav, kie oni konatiĝis ne nur kun la historiaj memoraĵoj, sed ankaŭ promenis laŭspure de la juna Lorenz, kiu tie dum ses jaroj frekventis lernejon (kiun oni povis vidi). Marŝante ĉiutage 6 km tien kaj 6 km reen, li, por ne enui, lernis dumvoje fremdajn lingvojn. Interese estas, ke en la urbo naskiĝis ankaŭ la fama filmreĝisoro Miloš Forman kaj la konata Esperanto-poetino Eli Urbanová, kiu priskribas siajn rememorojn pri la loko en sia tikla aŭtobiografia romano *Hetajro dancas*.

Honora gasto en Vrďy estis la ĝenerala konsulino de Ĉeĥio en Brazilo Pavla Havrlíková. Post fest- kaj salutparoloj, kiuj venis ankaŭ el pluraj lokoj de Brazilo, Petro Chrdle konatigis la ĉeestantojn kun la neordinaraj vivo kaj personeco de Lorenz. Lia rakonto estis kompletigata per legado de interesaj specimenoj el la biografio pri Lorenz, kiun li eldonis en sia eldonejo KAVA-PECH. La vere legendan libron verkis profesoro Vlastimil Novobilský, al Esperanto tradukis ĝin Margit Turková.

Post la senvualigo de la memortabulo la vizitantoj povis en la biblioteko ĝui ne

nur frandaĵojn, sed ankaŭ projekciadon de filmo pri la supernaturaj kapabloj de Lorenz, kreitan de brazilaj spiritistoj kaj dublitan al la ĉeĥa. Por la biblioteko ĈEA kreis senpage ankaŭ specialan informpanelon pri la vivo kaj verkaro de Lorenz, kiu estis parte transprenita laŭ la panelo, troviĝanta en la Esperanto-Muzeo en Svítavy. Baldaŭ aldoniĝos ankaŭ tradukoj en Esperanto kaj la portugala por eventualaj eksterlandaj gastoj. Ĉeĥio tiel ekhavis novan ZEOn, indan je vizito.

La fino de la ceremonio okazis en Zbyslav. Oni povis viziti la rekonstruitan preĝejon, kie Lorenz estis baptita kaj vidi almenaŭ de ekstere la lernejon, kie li komencis edukiĝi, kaj fine ankaŭ lian naskiĝdometon, bedaŭrinde en sufiĉe malbona stato. Pri la ceremonio raportis unu tutŝtata kaj tri regionaj amaskomunikiloj.

Interesiĝantoj pri pliaj informoj povas viziti la retejon: <http://www.esperanto.cz/eo/aktuality/oma-o-al-la-prapatro-de-e-aj-esperantistoj-genio-kaj-poligloto-f-v-lorenz.html>

Lorenz sendube meritas esti pli konata kaj agnoskata kaj en sia naskiĝlando, kaj en Esperantujo (ne nur pro sia esperantisteco).

Pavla Dvořáková

